

Behov av och krav på underskrifter inom den kommunala sektorn

Staffan Wikell
Avdelningen för juridik
Sveriges Kommuner och Regioner

webb-seminarium 27/10 2020
Samrådsgruppen för kommunala arkivfrågor

Begreppet handling. TF

- Begreppet handling hos myndigheter utgår från 2 kap Tryckfrihetsförordningen, om allmänna handlingar.
- *Med handling avses en framställning i skrift eller bild samt en upptagning som endast med tekniska hjälpmedel kan läsas eller avlyssnas eller uppfattas på annat sätt. (TF2 kap 3 §)*
- En handling kan vara en sammanställning av uppgifter ur en upptagning, tex ur ett register. Men en handling kan också vara en färdig elektronisk handling.
- Med ”en färdig elektronisk handling” menas en sådan elektronisk handling som utställaren gett ett bestämt, fixerat innehåll som går att återskapa gång på gång. (prop 2001/02:70 s 22, SOU 2010:4).

Handlingar med underskrifter hos myndigheter

- Pappershandlingar som upprättas i myndighetens verksamhet, t ex beslut i ärenden eller protokoll.
- Pappershandlingar som kommer in till myndigheten utifrån. Ansökningar, anmälningar bilagor, avtal m m. Ofta måste en inlägga till myndigheten vara egenhändigt undertecknad i original, ibland räcker det med en bestyrkt kopia av ett original, eller en bestyrkt avskrift, men ibland behövs ingen underskrift alls.
- Motsvarande krav på underskrift kan uppfyllas även i den elektroniska miljön. Elektroniska original med en e-signatur eller elektroniskt signerade kopior med eller elektroniska avskrifter med e-signatur. Detta förekommer i stor utsträckning i myndigheters verksamheter.

Vad är underskriftens funktion

- I pappersvärlden består underskrivna handlingar av tre delar med olika funktioner som tillsammans utgör en fixerad helhet.
- 1. databäraren (pappret), 2. texten (uppgifterna) och 3. utställarangivelsen (underskriften).
- Maskinläsbara handlingar är annorlunda och saknar en del av de egenskaper som pappershandlingar har. Man strävar efter att återskapa samma funktioner som i pappersvärlden. Man talar om ett originalinnehåll.
- Myndigheter behöver uppfylla motsvarande krav som gäller för pappersvärlden när den går över från pappershandlingar till maskinläsbara handlingar.

Elektronisk underskrift/signatur

- I E-delegationens vägledning *Elektroniska original, kopior och avskrifter* från 2012 anges följande definition på elektronisk underskrift:
- En elektronisk underskrift/signatur är en elektronisk motsvarighet till en traditionell underskrift. Den utgörs av data i elektronisk form som är fogade till eller logiskt knutna till andra elektroniska data och som används för att kontrollera att innehållet härrör från den som framstår som utställare och att innehållet inte har förvanskats.

Elektronisk underskrift/signatur

- 2 § lag (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer
- **elektronisk signatur**: data i elektronisk form som är fogade till eller logiskt knutna till andra elektroniska data och som används för att kontrollera att innehållet härrör från den som framstår som utställare och att det inte har förvanskats,
avancerad elektronisk signatur: elektronisk signatur som
 - a) är knuten uteslutande till en undertecknare,
 - b) gör det möjligt att identifiera undertecknaren,
 - c) är skapad med hjälpmedel som endast undertecknaren kontrollerar, och
 - d) är knuten till andra elektroniska data på ett sådant sätt att förvanskningar av dessa data kan upptäckas,
- En liknande definition finns i artikel 26 eIDAS-förordningen som gäller vid användning av e-signaturer för gränsöverskridande åtkomst till offentliga tjänster inom EU.

Elektronisk stämpel

- En motsvarighet till elektronisk underskrift med den skillnaden att stämpeln identifierar den juridiska personen/myndigheten och inte att en viss individ skrivit under. Kan t ex användas för att bekräfta att en handling hade ett visst utseende när den anlände till myndigheten. (E-delegationens vägledning *Elektroniska original, kopior och avskrifter*)

När krävs underskrift enligt lag och när bör av andra skäl myndigheten kräva underskrift

- Det finns inget generellt krav att handlingar som upprättas hos en myndighet ska ha en underskrift.
- **Förvaltningslagen** har inga krav på att handlingar ska ha en underskrift.
- FL kräver inte att ett beslut i ett ärende ska ha en underskrift. Däremot krävs att det ska finnas en beslutshandling som ska innehålla beslutsdatum, vad beslutet gäller vem el vilka som fattat beslutet , vem som varit föredragande....osv. I vissa fall krävs också motivering. 31 §
- Dokumentation hos myndigheten av muntligt lämnade uppgifter i ett ärende. Av dokumentationen ska framgå vem som gjort anteckningen. Inget krav på underskrift. 27 §
- Inlagor från enskilda genom ansökan, anmälan eller annan framställning. Underskrift krävs inte. 19 §
- **Kommunallagen.** Protokollen i kommunala nämnder, beslutande församlingar, samt protokoll för vissa beslut med stöd av delegering, ska vara justerade. De ska ha en underskrift. E-signatur med e-leg har godtagits som justering. Kammarrätten i Gbg dom 24/9 2014 mål 3459-14

När kan elektroniska förfaranden ersätta underskrift på papper

- SKR:s Rapport till vägledning vid införandet av e-tjänster. SKR cirkulär 11:46. Från 2011, fortfarande aktuell men i vissa detaljer inaktuell.
- Vilka krav på e-underskrift eller e-legitimering för uppgiftslämnande bör ställas.
- Processinriktad genomgång.
- Finns även en bilaga där underskrifter för olika ärendetyper går igenom. 1 När finns det författningskrav på underskrift 2 Finns det lagliga hinder för elektroniska förfaranden. 3 om det inte finns lagliga hinder behövs underskrift ändå ,av bevisskäl, även där det saknas författningskrav på sådan.
- Exempel på bestämmelser som hindrar elektronisk underskrift eller elektronisk hantering ges i SOU 2015:66 *En förvaltning som håller ihop*. (gäller mest statlig sektor)

Begreppet urkund i brottsbalken

- Med urkund avses2. en elektronisk handling som upprättats till bevis eller annars är av betydelse som bevis och som har en utställarangivelse som kan kontrolleras på ett tillförlitligt sätt. (14 kap 1 § brottsbalken)
- SOU 2015:66. Myndigheterna måste kunna ta emot ansökningar och andra handlingar i elektronisk form med stöd av tekniska och administrativa funktioner som uppfyller kraven på rättssäkerhet , informationssäkerhet och persondataskydd. Dessutom bör de metoder och rutiner som väljs ges en sådan utformning att ...bestämmelserna i 14 och 15 kap. brottsbalken om ansvar för urkundsförfalskning och liknande förfaranden med elektroniska handlingar blir tillämpliga (SOU 2015:66)

Begreppet urkund i brottsbalken

- *”Kravet innebär att utställarangivelsen ska vara sådan att den typiskt sett förtjänar tilltro och vara av sådant slag att den typiskt sett faktiskt kan härledas till en viss utställare”, genom t ex.. ”elektroniska underskrifter som uppfyller kraven på kvalificerade eller avancerade elektroniska signaturer i lagen (2000:832) om kvalificerade elektroniska signaturer”. prop 2012/13:74, s 45*